

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ**НАКАЗ**

14.06.2007 № 498

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
07 серпня 2007 р.
за № 905/14172

**Про затвердження Положення про навігаційне забезпечення
судноплавства на внутрішніх водних шляхах України**

{Із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства інфраструктури
№ 487 від 01.11.2011
№ 658 від 05.11.2012
№ 487 від 23.11.2015
№ 278 від 16.08.2016
№ 463 від 23.12.2016
№ 409 від 30.11.2017
№ 354 від 06.08.2018}

Згідно з Положенням про Міністерство транспорту та зв'язку України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06.06.2006 № 789, та з метою вдосконалення функціонування системи навігаційного забезпечення судноплавства на внутрішніх водних шляхах України **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про навігаційне забезпечення судноплавства на внутрішніх водних шляхах України (далі - Положення), що додається.
2. Державному департаменту морського і річкового транспорту (Кушніренко А.В.):
  - 2.1. Подати в установленому порядку цей наказ до Міністерства юстиції України для державної реєстрації.
  - 2.2. Довести цей наказ до відома зацікавлених підприємств, установ та організацій.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Касапчука А.В.

Міністр**М. Рудьковський**

ПОГОДЖЕНО:

Перший заступник
начальника ДП "Укрводшлях"

Г.М. Медведєв

Заступник Голови
Державного комітету України
з питань технічного регулювання
та споживчої політики

С.Т. Черепков

В.о. Голови
Державного комітету України
з питань регуляторної політики
та підприємництва

К.О. Ващенко

Голова Державного комітету
рибного господарства України

С.В. Сочнев

Заступник начальника
Головної державної інспекції України
з безпеки судноплавства

В.В. Доронін

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
транспорту та зв'язку України
14.06.2007 № 498

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
07 серпня 2007 р.
за № 905/14172

ПОЛОЖЕННЯ

про навігаційне забезпечення судноплавства на внутрішніх водних шляхах України

{У тексті Положення слово "Укрморречінспекція" у всіх відмінках замінено словом "Укртранбезпека" у відповідному відмінку згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 278 від 16.08.2016}

{У тексті Положення слова "Державна служба України з безпеки на транспорті", "Укртранбезпека" у всіх відмінках замінено відповідно словами "Державна служба морського та річкового транспорту України", "Морська адміністрація" у відповідних відмінках згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 354 від 06.08.2018}

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено з метою створення єдиної системи навігаційного забезпечення судноплавства на внутрішніх водних шляхах, що включає шляхові роботи (проміри, днопоглиблення, дноочищення, тралення, утримання, зняття та встановлення засобів навігаційного обладнання (далі - ЗНО)), забезпечення безпечного лоцманського проведення, функціонування і утримання річкової інформаційної служби (далі - РІС), забезпечення зв'язку, надання щоденної гідрологічної та навігаційно-гідрографічної інформації, забезпечення безперервного пропуску через судноплавні гідротехнічні споруди (далі - СГТС) та під підйомними фермами мостів, утримання гідротехнічних споруд (далі - ГТС) портів та баз-стоянок, своєчасне відкриття та закриття навігації.

{Пункт 1.1 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012; в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016}

1.2. Терміни у Положенні вживаються в такому значенні:

внутрішні водні шляхи загального користування (ВВШ) - річки, озера, водосховища, канали, інші водойми, а також внутрішні морські води та територіальне море, за винятком випадків, коли відповідно до законодавства України їх використання повністю чи частково заборонено;

{Абзац другий пункту 1.2 глави 1 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

судноплавство - плавання суден водними шляхами; за районами плавання відрізняють морське, внутрішнє та змішане судноплавства; крім того, судноплавство відрізняють за функціональною ознакою;

судновий хід (фарватер) - водний простір на внутрішньому водному шляху, призначений для руху суден і позначений на місцевості і на карті; крім того, це безпечний у навігаційному відношенні прохід по водному просторі, означений засобами навігаційного обладнання;

габарити суднового ходу - глибина, ширина, надводна висота і радіус закруглення суднового ходу;

РІС - служба, яка входить до складу державного підприємства «Адміністрація морських портів України» (далі - ДП «АМПУ») та створена для забезпечення безпечного та ефективного процесу перевезень і найбільш повного використання можливостей внутрішніх водних шляхів України.

{Пункт 1.2 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

1.3. Навігаційне забезпечення на внутрішніх водних шляхах (далі - НЗ) - це створення безпечних умов плавання суден, що полягає у виконанні визначеного цим Положенням переліку робіт та заходів.

{Пункт 1.3 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016}

1.4. Перспективні та поточні (річні) плани навігаційного забезпечення плавання суден у загальному випадку повинні включати такі заходи:

вивчення внутрішніх водних шляхів в інтересах забезпечення плавання, виробничої діяльності та базування суден;

складання та видання річкових карт, порадників і посібників для плавання;

будівництво, реконструкція, ремонт та обслуговування навігаційного обладнання внутрішніх водних шляхів;

отримання оперативної інформації з суден про зміни навігаційних умов та режиму плавання на внутрішніх водних шляхах;

проведення ремонтних робіт для підтримання належного технічного стану СГТС та ГТС;

{Пункт 1.4 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

планування початку та кінця навігації;

{Пункт 1.4 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

ремонт, обслуговування та встановлення додаткового обладнання для РІС, зв'язку.

{Пункт 1.4 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

1.5. Навігаційне забезпечення судноплавства здійснюється шляхом:

оснащення внутрішніх водних шляхів, віднесених до категорії судноплавних, береговим і плавучим навігаційним обладнанням, забезпечення його безперебійної роботи згідно з міждержавним стандартом ГОСТ 26600-98 "Знаки навігаційні внутрішніх судноходних путей. Общие технические условия." ("Знаки навігаційні внутрішніх судноплавних шляхів. Загальні технічні умови");

гідрографічного вивчення внутрішніх водних шляхів з метою створення безпечних умов судноплавства, вивчення руслових процесів, підготовки і видання офіційних річкових карт, керівництв і посібників для плавання, а також утримання їх в актуалізованому стані;

{Абзац третій пункту 1.5 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

проведення днопоглиблювальних та дноочисних робіт з метою безпечної експлуатації внутрішніх водних шляхів;

збору та доведення до судновласників інформації про зміни навігаційних умов та режиму плавання на внутрішніх судноплавних шляхах метеорологічної та шляхової інформації;

{Абзац п'ятий пункту 1.5 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

забезпечення безпечного лоцманського проведення;

{Пункт 1.5 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

функціонування РІС;

{Пункт 1.5 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

забезпечення надійним зв'язком;

{Пункт 1.5 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

безпечного пропуску суден СГТС та підйомними фермами мостів;

{Пункт 1.5 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

створення умов безпечної стоянки на якірних місцях, ГТС у портах та на базах-стоянках.

{Пункт 1.5 глави 1 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

1.6. Навігаційне забезпечення на внутрішніх водних шляхах, віднесених до категорії судноплавних (далі - внутрішні судноплавні шляхи), здійснюється державним підприємством водних шляхів України «Укрводшлях» (далі - ДП «Укрводшлях»), ДП «АМПУ», державною установою «Держгідрографія» (далі - ДУ «Держгідрографія»).

ДП «Укрводшлях» надає РІС розклад роботи СГТС у зоні дії РІС.

ДП «АМПУ» забезпечує:

надійний зв'язок із суднами, що перебувають на підходах та в зоні дії РІС;

своєчасне інформування судновласників щодо змін у роботі навігаційного обладнання, зміщення зі своїх місць ЗНО, розкладу роботи мостів у зоні дії РІС та метеоінформацію;

проведення промірних, тральних, днопоглиблювальних та дноочисних робіт на внутрішніх судноплавних шляхах;

безпечне лоцманське проведення суден на внутрішніх судноплавних шляхах.

ДУ «Держгідрографія» відповідно до покладених на неї завдань здійснює:

оснащення внутрішніх судноплавних шляхів України засобами навігаційного обладнання, забезпечення ремонту і безперебійної роботи в заданому режимі;

гідрографічне вивчення ВВШ з метою створення безпечних умов судноплавства, вивчення руслових процесів, підготовки і видання офіційних річкових карт, керівництв і посібників для плавання, а також підтримання їх в актуалізованому стані;

оперативне інформування РІС про зміни навігаційних умов і режиму плавання на ВВШ;

узгодження в межах повноважень будівництва об'єктів на внутрішніх водних шляхах України, проектної документації стосовно будівництва гідротехнічних споруд, проведення гідротехнічних робіт, кар'єрів видобування піску, прокладання підводних кабелів і трупопроводів та інших комунікацій на внутрішніх водних шляхах України в зоні дії ЗНО.

{Пункт 1.6 глави 1 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

1.7. Контроль за навігаційним забезпеченням судноплавства на внутрішніх водних шляхах здійснює Державна служба морського та річкового транспорту України.

{Абзац перший пункту 1.7 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства інфраструктури № 487 від 01.11.2011, № 278 від 16.08.2016}

Технічний нагляд за проведенням промірних робіт здійснює Регістр судноплавства України.

2. Гідрографічні зйомки внутрішніх водних шляхів

2.1. Гідрографічні зйомки внутрішніх водних шляхів - це комплекс шляхових робіт, які необхідно проводити на внутрішніх водних шляхах з метою забезпечення безпечних умов судноплавства, забезпечення гарантованих габаритів шляху, визначення потреб у засобах навігаційного обладнання та складання (за результатами вивчення) річкових карт, порадників та посібників для плавання на внутрішніх водних шляхах.

2.2. Гідрографічні зйомки внутрішніх водних шляхів здійснюються шляхом виконання суцільних промірних робіт, проектування прорізів на перекатах, у тому числі капітальних спрямлень, складання перспективних планів шляхових робіт з обрахованими об'ємами та визначеними витратами.

2.3. Промірні роботи виконуються з метою вивчення руслового режиму, забезпечення днопоглиблювальних, виправних та інших шляхових робіт технічною документацією, контролю за станом судноплавних шляхів і їх навігаційного огороження, складання та коректури карт внутрішніх водних шляхів і схем суднових ходів.

2.4. Промірні роботи на внутрішніх водних шляхах виконуються:

ДУ "Держгідрографія" - для отримання відомостей про характер і рельєф дна, стан глибин з метою створення картографічного зображення річкових акваторій;

ДП "АМПУ" - відповідно до плану шляхових робіт для контролю гарантованих габаритів шляху;

на акваторіях затонів, причалів, пристаней і підходах до них, на об'єктах будівництва та реконструкції гідротехнічних споруд промірні роботи можуть виконуватися підприємствами (установами, організаціями).

{Пункт 2.4 розділу 2 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

2.5. Тральні роботи на внутрішніх водних шляхах виконуються для перевірки чистоти і габаритів суднових ходів, виявлення підводних перешкод, небезпечних для суден, які необхідно огородити або видалити.

2.6. Тральні роботи на внутрішніх водних шляхах проводяться ДП "АМПУ" та включають в себе:

суцільне тралення проводиться по всій довжині транзитного суднового ходу, за винятком плесових ділянок із глибинами, більшими за гарантовані у півтора раза. На таких ділянках допускається епізодичний контроль за переформуванням русла і чистотою суднового ходу шляхом руслових зйомок і промірювань ехолотами. Суцільне тралення здійснюється також і на всіх додаткових суднових ходах, у тому числі на підходах до затонів, пристаней, причалів, відстійних пунктів;

місцеве тралення проводиться у проміжках між суцільними траленнями на усіх перекатах, прогонах мостів, підходах до пристаней і на ділянках, де дуже розмиваються береги, а також на ділянках, де можливе засмічення суднового ходу такелажем, деревиною тощо. Ширина смуги, яку необхідно протралити, повинна відповідати ширині огороженого плавучими знаками суднового ходу. На ділянках, де відсутні плавучі знаки і судновий хід позначений тільки береговими знаками, тралення на водних шляхах I групи проводиться у межах подвійної гарантованої ширини, II групи - полуторної гарантованої ширини суднового ходу;

аварійне тралення будь-якої ділянки суднового ходу проводиться у тих випадках, коли на даній ділянці утоплений якір, лот або інший предмет, небезпечний для суден, а також у випадку аварії із судном або лотом. Аварійне тралення у випадку транспортної пригоди із судном здійснюють на об'явлену глибину у місці, де за припущенням сталося зіткнення судна із перешкодою. Це місце визначають по схематичному кресленню, складеному судноводієм.

{Пункт 2.6 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

2.7. Тралення акваторій затонів, причалів, пристаней та підходів до них, незалежно від приналежності, здійснюється власниками або, за їх заявками, ДП "АМПУ" на договірних умовах.

{Пункт 2.7 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

2.8. На ділянках із кам'янистим руслом частота тралення жорстким тралом визначається, виходячи із місцевих умов та стану каменистого річища ділянки.

2.9. Днопоглиблювальні роботи на внутрішніх водних шляхах виконуються для підтримання і систематичного покращення судноплавних умов (поглиблення, розширення і розробки нових суднових ходів, зведення виправних споруд з ґрунту), збільшення гарантованих габаритів шляху, усунення небезпечних для судноводіння звальних течій і створення більш стійкої суднохідної траси, підвищення і обвалування берегових територій, створення котлованів гідротехнічних споруд тощо.

2.10. Днопоглиблювальні роботи на внутрішніх водних шляхах виконуються ДП "АМПУ":

на транзитних судноплавних ходах відповідно до плану шляхових робіт для забезпечення гарантованих габаритів шляху;

крім того, на акваторії затонів, причалів, пристаней та на підходах до них, при побудові котлованів, траншей під дюкерні переходи, намивів території, споруд тощо, незалежно від їх приналежності, можуть здійснюватися за заявками власників або експлуатуючих організацій на договірних умовах з підприємствами, що мають "Свідоцтво про визнання" Регістра судноплавства України.

{Пункт 2.10 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

2.11. Дноочисні роботи включають в себе:

обстеження водного шляху і знаходження підводних перешкод;

визначення підводних перешкод, що знаходяться на судновому ході або прилягаючих до нього смугах русла;

вилучення підводних перешкод з води та віддалення їх в місця, звідки вони не можуть бути змиті водою або винесені льодоходом знову в річку (незатоплюваний беріг, староріччя і т.д.)

2.12. Дноочисні роботи на внутрішніх водних шляхах виконуються ДП "АМПУ":

на транзитних судноплавних ходах відповідно до плану шляхових робіт для забезпечення безпечних умов судноплавства;

крім того, на акваторіях затонів, причалів, пристаней і підходах до них, на об'єктах будівництва та реконструкції гідротехнічних споруд можуть здійснюватися за заявками власників або експлуатуючих організацій на договірних умовах з підприємствами, що мають "Свідоцтво про визнання" Регістра судноплавства України.

{Пункт 2.12 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

2.13. Відповідно до пункту 9.14.7 Правил промислового рибальства в рибогосподарських водних об'єктах України, затверджених наказом Державного комітету рибного господарства України від 18 березня 1999 року № 33 та зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 25 травня 1999 року за № 326/3619, без погодження з державними органами рибоохорони забороняється здійснювати в рибогосподарських водних об'єктах днопоглиблювальні, вибухові, бурові, сейсмологічні та геологорозвідувальні роботи, за винятком проведення невідкладних днопоглиблювальних робіт для підтримки судноплавства на обмілілих ділянках річок.

3. Забезпечення суден річковими картами, порадиниками і посібниками для плавання

3.1. З метою забезпечення судовласників картографічними матеріалами, керівництвами і посібниками для плавання ДУ "Держгідрографія" створює та підтримує на сучасному рівні річкові карти, керівництва і посібники для плавання.

{Пункт 3.1 глави 3 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012, № 463 від 23.12.2016}

3.2. Забезпечення суден, підприємств та організацій річковими картами, керівництвами та посібниками для плавання здійснюється ДУ "Держгідрографія".

{Пункт 3.2 розділу 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016}

4. Навігаційне обладнання на внутрішніх водних шляхах

4.1. Навігаційне обладнання на внутрішніх водних шляхах призначене для створення безпечних умов плавання суден. Утримання його полягає у виконанні робіт з виставлення та обслуговування навігаційних знаків і вогнів, проведенні промірних, тральних та дноочисних робіт, а також в інформуванні судоводіїв про стан та зміну шляхових умов.

4.2. Сезонна заміна берегових і плавучих знаків (строки їх устанавлення та зняття) визначається ДУ "Держгідрографія" за погодженням з ДП "АМПУ".

{Пункт 4.2 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016, № 409 від 30.11.2017}

4.3. На внутрішніх водних шляхах роботи по утриманню навігаційних знаків та вогнів здійснюються ДУ "Держгідрографія" відповідно пункту 5.2 Правил судноплавства на внутрішніх водних шляхах України, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 16 лютого 2004 року № 91 та зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 12 липня 2004 року за № 872/9471.

{Пункт 4.3 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016}

4.4. Устанавлення та утримання знаків і вогнів судноплавної сигналізації на залізничних, автодорожних та наплавних мостах, підводних і повітряних переходах, водозаборах і водоспусках, призначених для збереження цих споруд та створення безпечних умов плавання суден, здійснюються власниками цих споруд згідно з міждержавним стандартом ГОСТ 26600-98.

До цих знаків відносяться також знаки, які встановлюються безпосередньо на вищезгаданих спорудах, і плавучі знаки, що встановлюються на підходах до них.

4.5. Устанавлення та утримання навігаційного обладнання на водних підходах і акваторіях портів, причалів, затонів, рейдів незагального користування здійснюються організаціями та підприємствами, які користуються цими акваторіями та ділянками водних шляхів, або за договорами з ДУ "Держгідрографія".

{Пункт 4.5 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016}

4.6. Навігаційні знаки та вогні призначені для:

зазначення суднового ходу на річках, каналах і водосховищах (озерах), а також огорожування окремих небезпечних місць;

зазначення судноплавних прогонів мостів, які служать для проходження під ними суден та складу суден, а також для регулювання пропусків суден через наплавні мости;

зазначення охоронних зон підводних і повітряних переходів (ліній зв'язку та електропередач, трубопроводів, дюкерів, водозаборів, водоспусків) та інших штучних споруд;

зазначення надводних габаритів повітряних переходів;

зазначення границь рейдів, якірних стоянок, звальних течій та інших особливостей ділянок шляху, де судноводії повинні виконувати застережні заходи;

регулювання руху на засемафорених ділянках шляху.

5. Забезпечення суден інформацією про судноплавні умови на внутрішніх водних шляхах

5.1. ДП "АМПУ" організовує роботу офіційного сайту РІС та надає картографічну, щоденну гідрологічну та навігаційно-гідрографічну інформацію авторизованим користувачам РІС шляхом розміщення цієї інформації на офіційному сайті РІС.

{Пункт 5.1 глави 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 409 від 30.11.2017}

5.2. До щоденної гідрологічної інформації належать:

зведення про рівні води по основних (опорних) гідрологічних постах;

дані про найменші глибину і ширину суднових ходів із вказаними лімітуючими ділянками шляху;

зведення про зміни в розміщенні навігаційних знаків, про відкриття або закриття суднових ходів, обмеження і особливі умови руху суден;

зведення про умови судноплавства в місцях проведення будівельних, підводних і землечерпальних робіт, які ускладнюють суднопропуск;

метеорологічна інформація, яка в осінній період навігації включає дані про температуру води і повітря;

інша інформація, необхідна для безпечного та ефективного процесу перевезень та максимального використання можливостей ВВШ.

5.3. ДУ "Держгідрографія" надає РІС навігаційно-гідрографічну та картографічну інформацію, оперативну інформацію про зміни навігаційних умов і режиму плавання на ВВШ, що стосується відповідної зони дії РІС.

{Абзац перший пункту 5.3 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016}

ДП "Укрводшлях" надає РІС розклад роботи СГТС у зоні дії РІС.

{Абзац другий пункту 5.3 розділу 5 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 463 від 23.12.2016}

Морська адміністрація інформує РІС про строки відкриття та закриття навігації на ВВШ.

{Глава 5 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 658 від 05.11.2012}

**Директор Державного
департаменту
морського і річкового
транспорту**

А.В. Кушніренко

Публікації документа

- **Офіційний вісник України** від 20.08.2007 – 2007 р., № 59, стор. 73, стаття 2370, код акта 40666/2007

